

Täysistunto

Tiistai 19.11.2024 klo 14.00—21.57

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 189/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.41 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyyn siis tuodaan hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Siinä on useita eri asioita.

Yhtenä tärkeänä uudistuksena lumen kaataminen mereen kielletäisiin kolmen vuoden siirtymäajalla. Mereen päätyy normaalilumisena talvena Helsingin edustalla useita tuhan-
sia kiloja roskaa ja arviolta yli 50 miljoonaa mikromuovipartikkeliä lumenkaadon seurauk-
sena. Roskien joukossa on esimerkiksi runsaasti tupakantumppeja, jotka jauhautuvat me-
ressä mikromuoveiksi. Tutkimusten perusteella Helsingissä keskimäärin talven aikana lu-
men mukana mereen päätyy noin 9 000—19 000 kilogrammaa roskaa. Tämä kiello tulisi
siis voimaan kolmen vuoden siirtymäajalla eli 1.3.2028. Lausuntokierroksella hahmotel-
tiin mallia, jossa oli mukana kahden vuoden siirtymäaika mutta siihen liitetty eräänlainen
poikkeusmahdollisuus. Lausuntokierroksella kuitenkin useat tahot totesivat, että poik-
keukseen liittyi sen verran tulkinnanvaraisuutta, että todettiin paremmaksi ratkaisuksi kol-
men vuoden siirtymäaika ilman erillistä poikkeusta sen jälkeen.

Toisena myöskin sinänsä vesiasioihin liittyvänä upottamis- ja hylkäämiskiellon sana-
muotoa tarkennettaisiin ja samalla selkeytettäisiin sitä, että aineen laskeminen mereen me-
riympäristön tilan parantamiseksi ei ole kiellettyä — lähinnä teknistä selkeyttämistä.

Toinen erillinen kokonaisuus koskee biokaasulaitosten perustamisen sujuvoittamista il-
moitusvelvollisten eläinsuojien eli siis 50—299 lypsävää lehmää suojaavien eläinsuojien
osalta. Niihin perustettavien biokaasulaitosten hyväksymisessä siirryttäisiin kunnan ilmoi-
tusmenettelyyn, ja näin ollen tätä biokaasulaitoksen perustamista tämän kokoluokan eläin-
suojien yhteyteen sujuvoitetaan ja helpotetaan. Se koskisi sellaisia biokaasulaitoksia, jotka
käsittelevät kyseisessä eläinsuojassa syntynyttä lantaa, rehua, maitoa, eläintilojen pesu-
vetä. Ne voisivat käsitellä myös haitattomasta luonnonaineksesta koostuva jätettä, kuten nur-
mea tai järviruokoa. Näissä biokaasulaitoksissa saisi käsitellä enintään 20 000 tonnia jätet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

tä. Ympäristöluvanvaraisen eläinsuojan yhteyteen perustettavat biokaasulaitokset ja eläinsuojasta erilliset biokaasulaitokset säilyisivät luvanvaraisina. Mikäli sitten taas ilmoituksenvaraiseen eläinsuojaan perustetaan biokaasulaitos, se edellyttää muutosta tähän eläinsuojeluilmoitukseen mutta ei erillistä ilmoitusta kunnalle, vaan muutosta tähän kunnalle jo tehtyyn ilmoitukseen.

Vielä erillisenä kokonaisuutena tässä hallituksen esityksessä toteutetaan tietyt teollisuuspäästädirektiivin muutokset etupainotteisesti, ja nämä muutokset koskevat vedyn tuotantoa ja jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä. Näillä pyritään sujuvoittamaan erityisesti korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa vetyä elektrolyysillä tuottavien laitosten perustamista siten, että ne eivät enää tarvitsisi ympäristölupaa. Tähän liittyy hallinnollisesti myös muutos ympäristövahinkorahastosta annettuun lakiin, koska kyseisiltä laitoksilta ei enää perittäisi ympäristövahinkomaksua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.45 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! En tähän lumenkaatoasiaan ota kantaa. Lumenuonnista on monella tapaa kyllä muuten kokemusta, mutta ehkä tässä kohti jätän tämän aiheen väliin. En myöskään kyllä kehu hallitusta, vaikka toivottiin tuolta takarivistä jotain positiivista.

Osana hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten luvittamien maatilojen biokaasulaitosten siirtäminen ilmoitusmenettelyn piiriin, kuten tässä ministerin alustuksessa hyvin kävi ilmi. Ilmoitusmenettely tarkoittaa kuitenkin kolmesta neljään kuukautta kestävästä viranomaisprosessista, jota voi byrokratiaksikin kutsua. Suurin osa laitoksista jäisi kuitenkin lupajärjestelmän piiriin, jolloin tyypillisesti käsittelyyn kuluu jopa yli kahdeksan kuukautta. Biokaasualan toimijat ovat ehdottaneet byrokratian vähentämiseksi biokaasulaitosten rekisteröintimenettelyä. Kataisen hallituksen aikaan muun muassa alle 50 megawatin voimalaitokset ja asfalttiasemat siirrettiin ympäristönsuojelulain mukaiseen rekisteröintiin. Sipilän hallituksen aikaan rekisteröintiä laajennettiin muun muassa betonituotetehtaisiin. Esimerkiksi voimalaitokset, asfalttiasemat ja betonituotetehtaat voi rekisteröidä teoriassa vaikkapa yhdessä päivässä, mutta viranomaisen saa käyttää voimalaitoksien käsittelyyn enintään 30 vuorokautta ja asfalttiasemille ja betonituotetehtaille 60 vuorokautta.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitus on luvannut, ettei se lisää kotimaista sääntelyä Euroopan unionista tulevan sääntelyn päälle. Nyt hallitus on kuitenkin asettamassa maatilojen biokaasulaitoksille reilusti yli EU-sääntelyn menevää kansallista byrokratiaa. On ristiriitaista, että 50 megawatin voimalaitos on pakko rekisteröidä neljäsosassa siitä ajasta kuin pienen, esimerkiksi 0,5 megawatin biokaasulaitokset. Biokaasulaitos vaatii noin 0,05 hehtaarin pinta-alalla kolmesta kahteentoista kuukauden byrokratiaa, mutta betonituotetehtas vaikkapa 12 hehtaarin pinta-alalla on siinä päivän ja kahden kuukauden käsittelyn aikahaarukassa. Ero on aika suuri. Lisäksi on hyvä huomata, ettei luvituksen kestolla ole sinänsä mitään tekemistä ympäristönsuojelun tason kanssa. Laitokset rakennetaan aivan samanlaiseksi, pyörivät ne viranomaistoiminnan rattaissa sitten päivän tai vaikka vuosia.

Arvoisa puhemies! Edellisellä hallituskaudella osa kuntien ympäristönsuojeluviranomaisista linjasi, että maatilojen biokaasulaitokset eivät tarvitse ympäristölupaa, koska ne

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

vähentävät päästöjä. Ympäristöministeriö kuitenkin ohjeisti, että lupa tarvitaan. Nyt käsittelyssä olevalla muutoksella vähennetään kyllä hieman byrokratiaa, mutta suomalainen byrokratia pysyy edelleen hyvin raskaana. Euroopan unionin IED-direktiivi vaatii ennakkollista tarkastelua biokaasulaitoksille, mutta on kansallinen poliittinen päätös, kestäkö tarkastelu kuukauden tai vaikkapa vuoden. Tässä ei ole kyse myöskään pelkästään maataloista. Maatilojen ylisuuri byrokratia kuluttaa viranomaisresursseja, mikä tarkoittaa suurempia kustannuksia veronmaksajille ja hitaampaa luvitusta myös muille yrityksille. Nämä tekijät on syytä ottaa huomioon nyt alkavassa eduskuntakäsittelyssä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä, olkaa hyvä.

15.49 Pauli Aalto-Setälä kok: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Kiitos edustaja Kalliolle, saimme siitä ympäristövaliokuntaan mietittävää.

Haluaisin ottaa esille tämän lumenkaatoasian. Aivan erinomaisen hyvä, että vihdoinkin tällainen hyvin kokoomuslainen tavoite on saatu aikaiseksi ja että lumen kaato Itämereen päättyy. Itse asiassa on vähän hullunkurista, että se joudutaan lailla kieltämään, koska Helsinki on ainoa kaupunki, joka näin edelleen tekee. Jos muistan oikein, niin sen määrä oli, oliko se 50 000 kuormaa lunta, eli se on melkoinen määrä mikromuoveja ja ravinteita, jotka muutenkin rehevöityneeseen mereen eivät kuulu.

Minusta on myös hyvä, että lain käsittelyssä lausuntokierroksella tämä poikkeus sieltä otettiin pois, koska aika moni hieno aihe ja laki vesittyy usealla poikkeuslistalla, jotka sinne sitten neuvotellaan erilaisten tahojen puolesta.

Kolme vuotta on riittävän aika Helsingin keksiä hyvä tapa, joku muu tapa kuin edelleen laskea jätteet ja roskat ja mikromuovit meidän mereemme. Ne eivät sinne kuulu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.50 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Myös minä sanon muutaman sanan tästä lumenkaatoasiasta. Tämähän tosiaan käytännössä koskee Helsinkiä, jossa kantakaupungista kerättyä lunta on kaadettu mereen Hernesaareessa, ja siis keskimääräisenä talvena Hernesaareen on viety yli 15 000 kuormallista, ei 50 000 — tämä tarkennus edustaja Aalto-Setälälle.

Kuten tästä hallituksen esityksestäkin selviää, Helsingissä on jo puututtu tähän asiaan ja tehty suunnitelmia mereen kaadon lopettamisesta vuoteen 2033 mennessä. Toki sinne on pitkä aika, ja tämä hallituksen esitys nyt tarkoittaa tämän aikataulun kiristämistä.

Lumen kaatamisella mereen on moninaisia ympäristöhaittoja, ja siksi se on syytä lopettaa. Lumen mukana mereen päätyyn roskaa, erityisesti muovia, joka on suuri ongelma meriluonnolle. Hyvä, että hallitus tähän asiaan nyt tarttuu.

Samaan aikaan on kuitenkin todettava, että tämä yksittäinen ja varsin pistemäinen toimi ei riitä Itämeren pelastamiseen. Suuret kuormituslähteet ovat muualla, ja niihin hallitus on ollut haluttomampi tarttumaan. Esimerkiksi maa- ja metsätalouden päästöt olisi saatava kuriin, jos ja kun Itämeri halutaan pelastaa.

On myös todella huolestuttavaa, että hallitus on toisessa hallituksen esityksessä esittänyt vesien pilaamiskiellon höllentämistä vihreän siirtymän nimissä. Ajattelen siis, että tämä on yksittäisenä toimenä merkittävä, mutta ei erityisesti sitten kuitenkaan kokonaisuuden kannalta niin mittava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan auraslumien aiheuttamista ongelmista, on asiaa syytä tarkastella yksittäistä mereen kaatoa laajemmin tosiaan lainkaan tämän yksittäisen asian vakavuutta vähättelemättä. Lumien sulamisvesien kulkeutuminen maalla olevilta lumenkaatopaikoilta pienvesistöihin on myös merkittävä ongelma, ja kysyisinkin, mitä hallitus on tälle ongelmalle tehnyt. Ajattelen, että näille lumenkaatopaikoille pitäisi vaatia ympäristölupaa, jotta voidaan aidosti minimoida päästöt myös herkkiin virtavesiin, ja mereen hän nämäkin päästöt lopulta sieltä lumenkaatopaikoilta päätyvät.

Lumen mereen kaataminen on haitallista, kuten kaikki muukin lumen kuljetus ja varastointi, mutta se vain tekee näkyväksi nämä kaikkialla esiintyvät ympäristöongelmamme. Todella toivon, että hallitus on yhtä kiinnostunut hulevesien mukana kulkeutuvista roskista ja autonrenkaista irtoavista mikromuoveista ja niiden kulkeutumisesta meidän vesistöihimme. Odotan siis tässä nyt hallitukselta kattavaa ja systemaattista otetta lumenhallinnan ympäristöongelmiin ja Itämeren tilaan tämän yhden pistemäisen ilmiön ohella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

15.53 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Esitän puheeni alkuun kaksi hyvin yksinkertaista kysymystä. Kumpi aiheuttaa ympäristöpäästöjä, navetan nurkalle rakennettava biokaasulaitos vai 14 hehtaarin betonitehdas? Jokainen ymmärtää, että betonituotetehdas aiheuttaa ympäristöpäästöjä, niin tarpeellinen kuin se tehdas onkin, mutta biokaasulaitos, joka rakennetaan navetan nurkalle, vain vähentää päästöjä.

Ja se toinen kysymys: kumpi on byrokratian puolesta helpompi perustaa, biokaasulaitos vai betonitehdas? Niin hullulta kuin kuulostaa, niin betonitehtaan perustamiseen riittää pelkkä rekisteröintimenettely, joka hoituu päivässä, viranomaisen tulee vahvistaa rekisteröinti 1—2 kuukauden sisällä, mutta biokaasulaitoksen perustaja saa varautua pitkään, jopa vuoden kestävään lupaprosessiin. Esimerkiksi meidän tilalla prosessi kesti yli vuoden, ja tuloksena oli yli 30-sivuinen paperinivaska. Ja samaan aikaan valtavan tehtaan perustaminen onnistuu tuosta vain. Tämä on täysin arkijärjen vastaista.

Hyvä ympäristöministeri Mykkänen, nyt tätä ympäristönsuojelulakia säädettäessä maatilakokoiset biokaasulaitokset pitäisi ehdottomasti siirtää rekisteröintimenettelyn piiriin. Se olisi ympäristön etu. Se olisi yrittäjien etu. Ja se on myös teidän hallitusohjelman mukaista, kun olette luvanneet edistää biokaasua ja purkaa turhaa sääntelyä.

Arvoisa puhemies! Syvennyn asiaan vielä muutamien perustein. Avainkysymys siis on, miksi rekisteröintimenettely ei käy biokaasulaitoksille tämän hallituksen esityksen mukaan. Siihen on mahdoton löytää järkevää vastausta. Ilmoitusmenettelyyn siirtyminen ei ole autuaaksi tekevä asia, pikemminkin kosmeettinen muutos. Kun biokaasua tuotetaan, kasvihuonekaasupäästöt, siis metaanipäästöt, vähenevät. Toiseksi, levityksen haju lähtee pois, samoin maatalan talouskeskuksen hajut vähenevät, koska rehujätteet laitetaan biokaasulaitokseen. Kolmanneksi, lisäksi tarve polttaa puuta maatilalla lämmitykseen vähenee. Elikkä tässä on jo kolme syytä ilmastonmuutoksen vähentämiseen.

Sitten neljänneksi, rekisteröinti ei heikennä millään tavalla ympäristönsuojelun tasoa. Viranomainen nimittäin tutkii ennen rekisteröintiä, ovatko asiat kunnossa. Ne valtakunnalliset kriteerit kerran voidaan tehdä, ja silloin toiminnanharjoittajilla on selkeä ja ennakoitava, selvä ohjeistus. Ilmoitusmenettelyyn viranomainen joutuu joka kerta kirjoittamaan tekstit uudelleen. Biokaasulaitoksen luvittaminen oli siis meillä 30 sivua, ja kuitenkin polt-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

toaineen jakeluasema on rekisteröinnin piirissä. Nyt kysynkin teiltä, muut kansanedustajat täällä: kuinka moni meistä on nähnyt ja huomannut niissä ympäristöongelmia?

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukainen byrokratian vähentäminen ei siis tällä esityksellä toteudu. Hallitus tekee tällä esityksellä mahdollisen kevennyksen kunnan ympäristöviranomaisen valvojille maatiloilla, mutta kun luetaan tarkasti hallituksen esitystä, ilmoitus koskee vain yhtä eläinsuojaa. Jos vuokraa navetan naapurista, niin ei saa tuoda sitä lantaa biokaasulaitokseen — aivan kuten meilläkin on näin sanatarkasti kirjoitettu. Sillä ei ole merkitystä, vaikka lähimmät naapurit olisivat useamman kilometrin päässä lannan siirtoajonkin kannalta. Rekisteröintimenettelyssä ei ole näitä ongelmia.

Maatilojen ylisuuri byrokratia kuormittaa jo tällä hetkellä itse yrittäjiä mutta myös viranomaisia, mikä tarkoittaa suurempia kustannuksia veronmaksajille ja hitaampaa luvitusta tämän johdosta myös muille yrittäjille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

15.58 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Keskityn puheenvuorossani siihen tämän lakiesityksen kohtaan, joka koskee lumen mereen kippaamisen kieltoa.

Mutta ihan aluksi totean täällä vihreälle eduskuntaryhmälle erityisesti, että Itämeri ja vesistöt pelastetaan askel askeleelta, ja on erittäin hyvä, että tässä hallituksessa on ministeri, joka todellakin tekee hartiavoimin töitä vesiensuojelun, Itämeren ja erityisesti Saaristomeren pelastamiseksi, eli kiitos siitä.

Tämän esityksen tavoitteena on todellakin hallitusohjelman mukaisesti parantaa meriympäristön tilaa sekä keventää tiettyjen biokaasulaitosten sääntelyä, mutta keskityn todellakin tähän meri- ja lumiasiaan ja sanon kyllä, että vihdoinkin tämä jätelumen mereenajo kielletään. Pidän tätä lumenkaadon kieltoa tärkeänä ja konkreettisena toimenpiteenä puhuttamman Itämeren ja Suomen vesistöjen suojelemisen puolesta, eli kiitos tästä lakiesityksestä. Tämähän kirjattiin hallitusneuvotteluissa Petteri Orpon vesiensuojelua monin tavoin edistävään hallitusohjelmaan, ja tästä asiasta on tehty monta aloitetta. Olen itsekin tehnyt tästä lakialoitteen vauhdittaakseni tätä tällä eduskuntakaudella ja tein myöskin edellisellä eduskuntakaudella.

Ympäristöministeriön selvityksen mukaan mereen päätyy todellakin ihan normaalilumisena talvena Helsingin edustalla useita tuhansia kiloja roskaa, yli 50 miljoonaa mikromuovipartikkelia ja lukemattomia määriä tupakantumpeja. Erityisesti kaupunkien läheisyydessä olevat rannat ovat hyvin roskaantuneita. Meillä Helsingissä taitaa olla keväisin noin viisi alusta, jotka kauhovat roskaa rannoilta, ja viime kesänäkin taisi tulla tuommoinen 100 kuutiometriä roskaa, kun nuo alukset tuolla rannoillamme kulkivat.

Itämeren likaamiseen ja roskaamiseen on todellakin saatava loppu, ja tätä tavoitetta käsitteilyssä oleva esitys osaltaan edistää. Totta kai me tarvitaan paljon muitakin toimia, mutta tämä oli tervetullut ja välttämätön lakiesitys.

On myöskin sanottava se, että mereen lumen mukana kaadetut jätteet, roskat, tupakantumpit ja ainesosat kulkeutuvat merivirtojen mukana laajalle ja esimerkiksi mereen joutunut mikromuovi ja tupakantumpeista tulevat raskasmetallit eivät katoa merestä ehkä koskaan. Siksi vähän ihmettelen täällä erityisesti vihreän eduskuntaryhmän puheenvuorosaan nostamia vähän vähätteleviä näkökohtia.

No, tämä esitys koskee erityisesti kotikaupunkiani. Helsinki on tietävästi ainoa maamme kaupunki, joka edelleen kaataa jätelumet mereen. Olen osaltani kaupunginvaltuuston

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

työhön palattuani kirittänyt Helsinkiä tässä, jotta lumen mereen kippaaminen lopetettaisiin. Kokoomuksen valtuustoryhmän aloitteesta esimerkiksi entinen kansanedustaja Asko-Seljavaara ehdotti ja saimme enemmistön valtuustossa, kun linjasimme, että likaisen lumen kaatamiselle mereen on löydettävä ympäristön kannalta kestävämpi vaihtoehto. Ratkaisua on etsitty pitkään. Apulaispormestari Sinnemäen vastuualueella tätä ei ole löytynyt, ja kokoomus on jäänyt vähemmistöön valtuustossa. Helsinki on pystynyt sitoutumaan vain siihen, että lumenkaato loppuisi vasta 3000... — 2033, ei sentään 3000. — Nyt tosiaan asiaan tulee lakimuutoksella vauhtia, ja lumenkaadon kiellon astuessa voimaan vuoteen 2028 mennessä pitää Helsingin viimeistään löytää kestävämmät ratkaisut tähän asiaan.

Arvoisa puhemies! Itämeri on ollut pitkään maailman saastuneimpia meriä. Kokonaisuudessaan meren tila on heikko, vaikka parannustakin on viime vuosina tapahtunut. On sanottava, että ihmisen toiminnan vaikutus mereen on tietysti monella tapaa huomattava. Puhumme paljon rehevöitymisestä. Se on suurin ongelma, mutta kyllä roskaaminenkin on todella iso haitta ympäristölle, eläimille, ihmisten terveydelle, ja se vähentää myöskin hyvin paljon kaupunkimme viihtyvyyttä.

Jos katsotaan vielä nopeasti, mitä muualla on tehty, niin Ruotsissa, jonka politiikkaa itse paljon seuraan — olen siellä ollut myöskin töissä — Naturvårdsverket on kieltänyt lumen kaatamisen mereen ja järviin, eli Ruotsissa likaantunut lumi on luokiteltu jätteeksi aikaa sitten. Kööpenhaminassa ja Oslossa kiellot perustuvat lumen mukana kulkeutuviin haitta-aineisiin tehtyihin tutkimuksiin ja selvityksiin ja kaadon aiheuttamaan roskaantumiseen. Suomessa monet kaupungit... Eikö se ole niin, että Espoo on kieltänyt, Turku ja Oulu ovat kieltäneet? Kun jopa Turku on kieltänyt lumenkaadon mereen, niin kyllä Helsingissäkin tähän on kyettävä. Siellä tämä kielto on tehty ympäristönsuojelulain nojalla annetuilla ympäristönsuojelumääräyksillä.

Ihan lopuksi, arvoisa puhemies, totean, että me kaikki tiedämme, että meren kaadettu jäte ja roskat kelluvat. Kun ne talvella sinne mereen kipataan, ne kelluvat kaupunkilaisia vastaan viimeistään keväällä. Me tiedämme, että maankaatopaikkojen löytäminen on varsin haastavaa Helsingissä, mutta mielestäni ja mielestämme, kokoomuksen mielestä, se ei ole kestävä perustelu liata kotivesiemme eikä merenrantojamme, eli Itämeren suojeltava myös talvellakin. Helsingin on nyt syytä kiria ympäristöystävällisten ratkaisujen etsimisessä lumen hallintaan, ja ratkaisun on oltava sellainen, että lumisena talvena myöskin teiden puhdistaminen sujuu. Totean ihan lopuksi, että varasimme tähän työhön ensi vuoden Helsingin kaupungin budjettiin myöskin rahoja, [Puhemies koputtaa] eli työtä tehdään.

Kiitos ministerille tästä lakiesityksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

16.04 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ympäristöministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Tätä asiaa on eduskunnassa pidetty esillä kauan. Edustaja Sarkomaa, joka edellä puhui, on yksi heistä, jotka tätä ovat kauan täällä ajaneet.

Itse ryhdyin tähän työhön vuonna 2018. Tein silloin eduskunnalle ensimmäisen esitykseni, jossa esitin puhdistamattoman lumen mereen hävittämisen kieltämistä. Tuolloin ympäristöministerinä toiminut keskustan Kimmo Tiilikainen ei tähän esitykseeni tarttunut, ja jätelumen kippaamista mereen ei silloin haluttu kieltää. Asia ei siis edennyt, mutta emme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

antaneet periksi. Meitä kaikkia nimittäin huoletti Itämeren tila ainakin kesäisin, mutta tuntui, että kaikkia se ei huolettanut talvisin.

Jätelunta ei enää kohta saa piittaamattomasti kipata suoraan Itämereen. Kiitoksia ympäristöministeri Mykkäselle ja pääministeri Petteri Orpon hallitukselle, jonka toimesta tämä nyt lopulta kielletään myös pääkaupunkimme osalta. Meillä nimittäin maamme pääkaupunki, Helsinki, on jatkanut puhdistamattoman lumen kippaamista Itämereen talviaikaan, 1 000 kuormaa joka päivä.

Kun tässä edellä vihreät vähän vähättelivät tätä esitystä, niin voin kertoa teille, arvoisat vihreät ja muut täysistuntoa seuraavat, että uusimmassa esityksessäni myös viime vaalikaudella 2019—2023 esitin, että lumen dumppaaminen Itämereen pitää kieltää lailla. Silloin ympäristöministereinä toimivat Krista Mikkonen, vihreät, Emma Kari, vihreät, ja loppukauden vihreiden puheenjohtaja Maria Ohisalo. Heistä kukaan ei nähnyt Itämeren pilaamista niin tärkeäksi asiaksi, että olisivat tähän tarttuneet. Näin lumen dumppaaminen Itämereen on jatkunut.

Jostain syystä sinne on viety vuosi toisensa jälkeen tätä likaista lunta vaikka kuinka paljon. Jo vuosia sitten nimittäin tehtiin selvitys, mitä kaikkea näissä kuormissa Itämereen joutuukaan, ja selvisi, että lumen sulattua jäljelle jäi mereen yhteensä yli 500 kuorma-autollista likaista hiekoitushiekkaa ja peräti 225 kuorma-autollista puhdasta jätettä. Nämä kaikki siis merenpohjassa ja vedessä kellumassa. Itämereen siis joutui lumirallin myötä valtava määrä asfalttia, öljyä, rengaspölyjätettä, tiemerkintämassoja ja -maaleja, lisäksi muovia ja tupakantumppeja ja kaikkea mahdollista roskaa, kaikki kipattuna suoraan herkkään Itämereen. Joka talvi pääkaupunkimme on kipannut Itämereen yli 15 000 kuormallista likaista lunta eli noin 230 000 kuutiometriä. — Itse asiassa palataan tuohon vielä vähän myöhemmin.

Tässä aiemmin tuli esille se, että esimerkiksi Ruotsi on tämän lainsäädäntöpäivityksen tehnyt jo aikojen sitten, ja esimerkkinä täällä tuotiin esille Espoo, ja kyllä itse haastan nyt myös eduskuntaa vielä kerran pohtimaan, tarvitaanko tähän Itämeren pilaamiseen näin pitkä siirtymäaika. Se on vähän kuin antaisi luvan edelleen jatkaa tätä työtä. Toivon, että edustaja Pauli Aalto-Setälä ja muut, jotka olette ympäristövaliokunnassa, vielä kerran pohditte tätä, ja uskon, että ympäristöministeri, joka siirtyy Espoon kaupunginjohtajaksi... Espoo on tämä jo ratkaissut. He sulattavat lumen, keräävät roskat pois, niin että pyytäkää vaikkapa virka-apua sitten Espoon kaupungilta. Uskon, että sitä tuleva kaupunginjohtaja sieltä Helsingille mielellään tarjoaa.

Arvoisa puhemies! Haluan tähän loppuun ottaa esille sen, mikä tästä esityksestä nyt puuttuu. Täällä on annettu nyt kuva, että kaikkialla muualla tämä asia on kunnossa. Kyllä, Espoo ei kaada lunta mereen, eikä Turkukaan eivätkä muut kaupungit, mutta Tampereella tätä asiaa herätettiin käsittelemään jo viime vuosituhanella. [Aki Lindén: Siellä ei merta olekaan!] Jo vuonna 97 Tampereella käytiin aiheesta keskustelua. Siellä Pyhäjärveen tuli nimittäin sellainen määrä roskaa lumen mukana, että se näkyi myös kalastajien verkoissa. Sellaista puhdasta lunta vesistöihimme kipattiin, ja veteen joutui muun muassa maantiesuolaa, hiekkaa, raskasmetalleja liikenteen päästöistä edellä kerrottujen bitumin ja tupakantumppien ja muiden lisäksi.

Ja nyt toivoisin, että ympäristövaliokunta vielä kertaalleen pohtisi myös sitä, että on oleellista, missä se lumi sulatetaan, mihin se vesi sieltä menee ja miten nämä roskat sieltä pois kerätään. On noussut esille myös se, että tämä aiheuttaa pitkittävää pölyongelmaa: kyllä, jos ei sitä hoideta kunnolla. Mutta kun se sulatus hoidetaan asiallisesti ja huolehdi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

taan, että se roska ja muu ei kuivu siellä ennen kuin se pois kerätään, niin uskon, että tässä ollaan hyvässä tilanteessa.

Mutta toivon, että ympäristövaliokunta tätä lainsäädäntöä käsitellessään kävisi läpi vielä kertaalleen myös sen, että meillä aika monessa pienemmässä kaupungissa, pienemmissä kunnassa näitä lumia läjitetään sellaisiin paikkoihin, joista ne menevät suoraan ojien kautta lähivesistöihin ja sitä kautta eteenpäin. Eli tämä ongelma ei ole pelkästään Itämeren ongelma, vaan tämä on meidän jokien ja lähivesien ongelma. Ja tästä voisi ympäristövaliokunta laittaa vähintäänkin jonkinlaisen lausuman jatkokyöstämiselle, että käytäisiin läpi se, missä tätä lunta läjitetään ja loppupelissä ensin tällä tavalla pilataan ne meidän lähivedet, lähijoet, ja sitä kautta se vesi muuten lopulta on siellä Turussa ja Helsingissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom. — Meillä alkaa loppua tähän aika, joka on varattu, mutta kun näyttää siltä, että puhutte paikaltanne, niin vielä ehtii puheenvuoron pitää.

16.11 Miko Bergbom ps: Kiitän, arvoisa rouva puhemies! Haluan myös ottaa kantaa nimenomaan tähän lumen kaatamiseen mereen. Totean heti alkuun, että on tietyllä tapaa myös aika irvokasta, että eduskunta joutuu erikseen säätämään lailla siitä, että jätelunta ei kaadettaisi mereen, siis säädetään laki siitä. Tavallaan voisi ajatella — huom. voisi ajatella — että terveellä arkijärjelläkin ajateltuna se on niin vastenmielistä ja ympäristöä pilaavaa ja tuhoavaa, että sellaista ei tehtäisi, niin ettei tästä erikseen oikeasti tarvittaisi lakia ja tämä ymmärrettäisiin jokaisessa kaupungissa, eritoten Helsingissä, josta nyt haluan puhua.

Huomasin, että kun tämä hallituksen esitys tuli julkisuuteen, niin Helsingissä alkoi välitön ulina siitä, että tämä on aivan kauheata, että kyllä nyt täytyy vaan hyväksyä huonommat tieolosuhteet ja kaikki pitää hyväksyä, sen sijaan, että Helsingissä pohdittaisiin, mitä asialle voitaisiin tehdä.

Edustaja Heinosen puheenvuorossa tuli aika hyvin ilmi näitä lukemia, minkälaisia jätettäviä Itämereen, joka on muuten aika huonossa tilassa, tällä hetkellä menee: ymmärsin, että 225 kuorma-autollista pelkkää jätettä, siis Itämereen. Siis se on sen koko ekosysteemin kannalta katastrofaalista, mutta toisaalta ajatelkaa kalojakin. Se vaikuttaa myös niihin, ja lopulta se vaikuttaa myös jokaiseen helsinkiläiseen.

Tämä on irvokasta myös siitä näkökulmasta — anteeksi nyt vaan, kun totean — että oman havaintoni mukaan Helsingissä on keskimäärin juuri niitä poliitikkoja, jotka ovat valmiina moraalisaarnaamaan sitä sun tätä, mitä pitäisi tehdä ympäri Suomea: milloin ei saisi metsiä käyttää talouskäytössä tai milloin ei saisi polttomoottoriajoneuvolla ajaa. Ollaan herkästi kyllä säätämässä kaikennäköisiä kieltoja tuonne maaseudulle, mutta sitten, kun puhutaan teidän omasta kaupungistanne, niin alkaa heti valitus siitä, miten kehdataan kieltää meiltä Itämeren tuhoaminen. Kyllä minä pohtisin myös helsinkiläisenä päättäjänä ja katsoisin vähän peiliin siltä osin, ollaanko nyt itse toimittu ihan niin kuin täällä kirkossa muuten saarnataan.

Kyllähän niitä ratkaisuja totta kai on. Helsinki voi keskustella esimerkiksi Espoon kaupungin kanssa siitä, voisiko heiltä esimerkiksi ostaa sitten palveluita, mikäli eivät itse kykene niitä tuottamaan. Yritykset varmaan lähtevät mielellään toteuttamaan erilaisia ratkaisumalleja, tai Helsinki voi jostain vuokrata lisää tilaa, johon lumijätteen voi kaataa sen sijaan, että se täytyisi viedä nimenomaan Itämereen kipattavaksi ja ekosysteemin tuhoamista edistäväksi, koska se on täysin vastuutonta toimintaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

Ja sitten kiinnitän kyllä huomiota siihen, että tässäkin keskustelussa, tässäkin asiassa, vihreistä on tullut mielestäni hieman vähätteleviä puheenvuoroja nimenomaan siitä näkökulmasta, ettei tämä nyt riitä eikä tämä yksin pelasta Itämerta. No ei kai nyt tietenkään tämä yksin riitä siihen, mutta totta kai tämmöiset pienetkin kokonaisuudet pitää ottaa huomioon. Enkä minä nyt sano, että se mikään pieni on: jos me satoja ja satoja kuorma-autollisia pelkkää jätettä kaadetaan vuositason Itämereen Helsingin kaupungin toimesta, niin ei se ihan pieni asia ole. Se on aika iso asia. Ja nyt kehotan, että vihreätkin Helsingissä tekevät kaikkensa sen eteen, että tämä luonnon ja ympäristön ja Itämeren tuhoaminen vihdoin saadaan loppumaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mykkänen, kaksi minuuttia.

16.14 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta ja siitä, että näyttää olevan laaja tuki tälle lumenkaadon kieltämiselle. Tämä todella on sinänsä tarpeellinen lakiesitys. Esimerkiksi jos katsoo Helsingin kaupungin lausunnon virkavalmistelusta, niin näkyy, että edelleen siellä erityisesti virkavalmistelu vastustaa tätä lumenkaadon lopettamista tässä muodossaan, joten tämä on tarpeellinen — vaikka luulisi, että paikallisesti sitä vietäisiin eteenpäin.

Sinänsä ehkä on kohtuullista sanoa, kun täällä edustaja Heinonen erityisesti peräänkuulutti vielä lyhyempää kuin kolmen vuoden siirtymäaikaa, että toki tässä Helsingin keskustan niemen alueella on erityisiä haasteita verrattuna oikeastaan mihinkään muuhun Suomen kuntaan tai kaupunkiin tilankäytöllisesti. Sikäli näiden haasteiden ratkaiseminen voi viedä sitten muutaman vuoden, niin ettei aivan heti auta, vaikka toki näin luulisin, että sekä nykyinen että tuleva ympäristöministeri voisi nopeammankin aikataulun sulattaa.

Mitä tulee sitten maalla oleviin sulamispaikkoihin ja sulatuslaitoksiin, joihin täällä viitattiin, niin aivan oikein, näiden vaikutuksia kannattaa myöskin seurata. Tietysti ensisijaisesti kaupunkien ja kuntien tulisi itse huolehtia siitä, että niin kuin missä tahansa likaisen veden käsittelyssä, valumia pienvesistöihin ja puroihin ei saisi syntyä haitallisessa määrin. Jos alkaa näyttää siltä, että näistä syntyy merkittäviä ongelmia, niin toki tähänkin sitten varmaan valtion täytyy puuttua, mutta tässä kohtaa arvio on ollut, että nämä ovat kuitenkin selvästi pienempiä vaikutuksia kuin tämä suoranainen vesistöön kaataminen, joka isossa mittakaavassa todella ainoastaan täällä Helsingin alueella on ollut käytäntönä.

Hulevedet ovat tietysti kasvava kysymys laajasti ottaen, kun ääri-ilmiöt säässä lisääntyvät ja niiden mukana pienvesistöihin valuva lika. Tämä on varmasti sellainen, mitä myöskin yhdyskuntarakentamisen ja yhdyskuntakehittämisen lainsäädännössä tarkastellaan ensi vuoden aikana.

Mitä tulee biokaasulaitoksiin, niin sinänsä tämä kysymys ilmoitusmenettelystä ja rekisteröintimenettelystä on aivan hyvä ja tärkeä kysymys, jota varmasti valiokunnissa on syytä vielä miettiä. Käsityksemme mukaan sinänsä rekisteröintimenettelyä varten jouduttaisiin asetuksella määräämään [Puhemies koputtaa] metrimäärä esimerkiksi etäisyytenä asutukseen ja muutenkin normittamaan hyvin tarkasti se laitos etukäteen, koska siinä ei voida ottaa huomioon olosuhteita, toisin kuin sitten ilmoituksenvaraisessa toiminnassa, jossa voidaan ottaa paikallisia olosuhteita huomioon. Mutta kannustan tutkimaan näitä mahdollisuuksia toki. Tarkoitus on sujuvoittaa sääntelyä tältä osin.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2024 vp

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.